

Oude Kerk, 3 september 2023

ds. Johan Meijer

gelezen: Jeremia 7: 23-28 en Matteüs 17: 14-20

titel: wanhopige kreten

overdenking

*Gemeente van onze Heer Jezus Christus,
lieve mensen van God*

Ze gaan wel tekeer zeg, Jeremia en Jezus. Jeremia scheldt het volk uit en Jezus scheldt zijn leerlingen uit. Jeremia verwijt het volk koppigheid, ongehoorzaamheid en halsstarrigheid en Jezus noemt zijn leerlingen ongelovig en dwars. En de demon die een jongen bezet wordt streng toegesproken door Jezus.

Ze gaan wel tekeer zeg, Jezus en Jeremia en dat maakt de lezingen van vanmorgen niet gezellig of leuk. Nu zijn profeten doorgaans ook niet gezellig of leuk, want hun taak is om mensen spiegels voor te houden en ze te confronteren met hun gedragingen en dwalingen en voor krachten, machten en meningen waardoor zij beïnvloed worden. Je zou kunnen zeggen: het hoort bij hun vak, bij hun roeping om vervelend te zijn en ongemakkelijke werkelijkheden aan het licht te brengen. Maar Jezus, die hoort toch wel lief en aardig te zijn? Dat past toch bij zijn image. Nou vandaag is Hij allesbehalve lief en aardig. Hij komt zelfs onhebbelijk over, maar is hij onredelijk?

Wat is er gebeurd? Er is een vader van een maanzieke zoon bij de leerlingen van Jezus gekomen met de smeekbede om zijn zoon te verlossen van de demon die hem bezet. Maar Jezus was er niet. Die was samen met drie andere leerlingen hoog op een berg en maakte daar die indrukwekkende gedaanteverandering mee, waarbij hij vergezeld werd door Mozes en Elia, ze waren stralend wit, zo wit als geen wasmiddel het krijgen kan, het was hemels wit, het was het wit van het Pure Licht van God. De leerlingen die mee waren zagen het en waren diep geraakt van wat ze zagen. Zo iets moois, zo iets wonderlijks hadden zij nog nooit gezien en het was zo groots en geweldig dat ze in die sfeer wilden blijven. Ze waren even los van de aarde, los van het aardse gedoe, het aardse lijden, de aardse strijd. Ze waren als het ware opgenomen in hemels licht. Maar Jezus legt ze uit dat ze weer af moeten dalen, terug naar de aarde, omdat de hemelse opdracht daar uitgevoerd moet worden, om mensen van de aarde ook in dat licht te laten delen. Om iets van dat goddelijke licht uit te delen, om het bevrijdende, helende, lichtende woord te zaaien in donkere en toegesloten harten, in verduisterde en sombere geesten, in gekwetste en bezette zielen. Je zou kunnen zeggen, die drie leerlingen hebben enorme voeding op gedaan, door hun Godservaring. Maar die andere negen achtergeblevenen niet, nog niet.

Ze dalen de berg af, komen als het ware met hun voeten terug op aarde, en daar gaat het al weer los. Want daar is die scène met een man die voor Jezus op de knieën valt en zegt: 'Heer,

ontferm u over mijn zoon, want hij is maanziek en valt maar steeds in water en vuur. Uw leerlingen, bij wie ik hem heb gebracht, konden hem niet bevrijden. Alstublieft, help!’

Metéén een beroep weer op Jezus, alsof Jezus zijn leerlingen niet heel even met een gerust hart achter kan laten. Het zou me niets verbazen als dat Jezus’ irritatie wekt, maar meer dan irritatie komt er uit zijn mond, hij gaat tekeer. Wat zijn jullie toch een ongelovig volk, hoe lang moet ik nog bij jullie blijven? Hoe lang moet ik jullie nog verdragen? Kan ik jullie dan helemaal niks toevertrouwen?

Ongelovig volk... het lijkt Jeremia wel, die zijn volk er van langs geeft. Ongelovig en dwars volk, in de Naardense Bijbel is het nog wat scherper: ongelovig en ontaard volk. Het griekse woord dat vertaald is met ongelovig is apistos en dat kan ook zo iets betekenen als zonder vertrouwen of ook: ontrouw. Ontrouw en ontaard... dat is een beschuldiging die wat dieper gaat dan: wat hebben jullie toch weinig geloof, of wat weten jullie toch weinig van de Bijbel of van de Heidelbergse Catechismus.

Ontrouw en ontaard waaraan...? Ongehoorzaam waaraan? Dat je niet vaak genoeg bidt? Dat je niet vaak genoeg naar de kerk gaat? Dat je niet helemaal goed begrijpt hoe God precies in elkaar zit? Dat je wel eens twijfelt aan het bestaan van God? Dat je wel eens opstandig bent om de situatie waarin je zit?

Nee, dat allemaal niet, maar wel dat je je bestemming mist. Dat je bent afgedwaald van wie je mag zijn. Dat je afdwaalt van wie je eigenlijk bent en mag zijn. Dat je niet tot je recht komt en dat je bloei verhinderd wordt.

De maanzieke jongen lijdt aan een aandoening die hem ver weg brengt van wie hij ten diepste is.

Even een verklaring over wat Maanziekte ongeveer is. “Maanziekte of lunatisme is een vermeende geestesziekte waarbij mensen door stemmingswisselingen zouden worden getroffen wanneer de maan in oppositie met de zon verkeert, in haar fase van volle maan. Ook werd slaapwandelen in verband gebracht met maanziekte.

In de middeleeuwen was maanziekte (of séleniathomai) de term voor epilepsie omdat de ziekte zou aangrijpen onder invloed van de maancyclus. Remedie was dan het eten van knolselderij. De Grieken noemden de selderij sélinon, afgeleid van sélène, wat maan betekent.

Maanziekte is niet wetenschappelijk bewezen. Het is een folkloristisch geloof dat teruggaat tot de oudheid en zelfs de prehistorie. De Engelse termen lunacy (gekte) en lunatic of loony ("gek") stammen af van dit geloof in maanziekte”.

Er is niet een precieze diagnose van waar de jongen aan leed. Maar wel dat hij in de greep was van een macht, een kracht die de regie over hem overnam. Hij werd dus door een externe kracht weggevoerd van wie hij zelf ten diepste was. Er was altijd onrust in zijn lijf, in zijn geest. Hij leed. Hij leed vreselijk en zijn omgeving leed vreselijk mee. En zijn vader is ten einde raad. Help toch, ontferm U over mijn zoon, over mij, over ons. Kyrie-eleison!

Ten einde raad. Het lijkt er op dat Jezus ook ten einde raad is, dat hij een soort van wanhopig is over zijn leerlingen. Het lijkt er op dat Jezus op de vader van die jongen lijkt. Het lijkt er op dat Jezus hetzelfde doet als die vader en Heer ontferm U schreeuwt tot zijn Vader, tot God. Het lijkt er namelijk op dat de leerlingen lijken op die jongen met maanziekte. Dat ook zij door externe krachten en machten steeds maar weer beïnvloed worden en bij hun vertrouwen vandaan gesleurd. Het lijkt er op dat deze leerlingen aan het wankelen worden gebracht, steeds weer. Jezus is niet boos op hen, maar op de krachten en machten die hen bij zichzelf vandaan trekken. Jezus heeft daar een vergelijkbaar verdriet van als de vader van de jongen, als de God van de profeet, als zijn eigen Vader, de schepper van ons allen.

Doorgaans zijn wij als mens minder sterk en standvastig als wij elkaar soms doen laten geloven. Doorgaans zijn we minder open over onze kwetsbare kanten, over onze verslavingsgevoeligheden, over onze afhankelijkheid van de mening van anderen. En sommigen gaan daar aan onder door. En sommigen gaan daar diep aan onder door.

Als je dat herkent, op welke wijze dan ook, door welke oorzaak dan ook, wees er dan zeker van dat God niet boos op je is, maar dat je Schepper er wel verdriet van heeft. Maar dat jou ook kansen worden geboden om hulp te vragen, zoals de vader dat deed voor zijn zoon. En hoe herkenbaar is dat voor moeders, vaders als zij hun kind in de greep zien komen van negatieve krachten of gedachten. En hoe herkenbaar is dat als je een vriend of een vriendin ziet dolen in het donker. Heer ontferm U! Kom te hulp! Help mijn zoon weer op de been, zet mijn vriendin weer op haar voeten. Heer ontferm U over mij, en wijs mij een begaanbare weg van licht en vrede, geef mij toch een aanwijzing, een teken, reik toch uw hand en laat mij in vrede leven, met mijzelf en mijn omgeving.

Amen